

HAYOT DAVOMIDA TA'LIM OLISH: YANGI PARADIGMALAR VA KUTILADIGAN NATIJALAR

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776

Рахимов Асомиддин Анорбоевич

*САМВПКТМОХМ “Педагогика, психология ва таълим технологиялари ”
кафедраси доценти*

ПЕДАГОГИК ФАОЛИЯТДА МАЪНАВИЙ-МАЪРИФИЙ ФАОЛИЯТ ПРИНЦИПЛАРИНИНГ ТУТГАН ЎРНИ

Аннотация

Ушбу мақолада маънавий-маърифий фаолият принциплари тўғрисида маълумот берилиб, уни талаба шахсини ривожлантиришдаги роли изоҳланган. Шунингдек, олий таълим муассасаларида маънавий-маърифий фаолиятни ташкил қилишнинг айрим йўналишлари изоҳланган.

Таянч сўз ва иборалар: таълим ислоҳоти, шахс, таълим, тарбия, ривожланиш, маълумот, демократик жамият, маънавият, маърифат, фаолият, принцип, ижодкорлик, ташаббускорлик, кадриятлар, олий таълим муассасаси.

Республикамизда рўй бераётган таълим ислоҳоти шароитида баркамол авлод ўз Ватанига, халкига, она ерига, миллатига, ота - онасига содиқ бўлган ҳар томонлама камол топган инсонларни тарбиялаш энг муҳим аҳамият касб этади. Янгиланган давлат тизимида тарбия мазмуни мақсад ва вазибалари ҳам янгиланади. Бу янгиланиш аввало тарбияни инсонпарварлик ва демократия принципи асосида қурилиши билан фарқланади. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев таъкидлаганидек “ таълим-тарбия – ҳар қайси давлат ва жамиятнинг нафақат бугунги, балки эртанги кунини ҳам ҳал қиладиган энг муҳим ва устувор масаладир. Шунинг учун мамлакатимизда бу масалага давлат миқёсида улкан

эътибор қаратилмоқда” [1, 353]. Дарҳақиқат бугун таълим ва тарбия жараёнини сифатли ташкил қилиш ҳар қачонгидан ҳам долзарб бўлиб турибди.

Тарбияни инсонпарварлаштириш ва демократиялаш принципи талабалар, ўқитувчи - тарбиячилар ижодий фаоллик ва мустақиллигини ривожлантириши уларни турли хил ижтимоий фойдали ишларни амалга оширишда ҳамкорлигини таъминлаш учун дастуруламал бўлиб хизмат қилади.

Талаба-ёшларда ижодий фаоллик, ақлий заковат, ахлоқий салоҳият, илмий дунёқарашни шакллантириш, уларни кенг қамровли ижтимоий - фойдали ишларга фаол иштирок этишларини шакллантириш учун, олий таълим муассасаларида олиб бориладиган маънавий-маърифий фаолиятнинг алоҳида ўрни бор.

Шунга кўра биз ушбу мақолада таълим муассасаларида маънавий-маърифий фаолият, уни режалаштириш, ташкил этиш принциплари, шакллари хусусида фикр юритамиз.

Ўз юртига, Ватанига муҳаббат, инсонпарварлик туйғулари халқимизнинг қон-қонига сингиб кетган азалий хусусиятдир. Ана шу ноёб инсоний фазилатларни асраб авайлаш ва янада такомиллаштириш фарзандларимизнинг озод ва демократик Ўзбекистоннинг муносиб ўғил-қизлари этиб тарбиялаш масаласи маънавият соҳасидаги ишларимизнинг асосий йўналишини ташкил этиши даркор. Шунга асосан таълим муассасаларида маънавий-маърифий фаолиятни аниқ режалаштириш, маънавий-маърифий тарбия тизимини яратиш, унинг шакллари, методларини ёш авлод маънавий-маърифий дунёқарашини шакллантиришга қаратишни тақозо қилади. Ҳар қандай тарбия, тадбир, маънавий-маърифий фаолият йиғиндиси маълум қоидалар, талабларга риоя қилинганда, ёинки, уларга асосланган тақдирдагина мақсадли бўлади. Бу қоидалар, талаблар, асослар педагогика фанида «принциплар» деб номланади.

Дарҳақиқат, маънавий-маърифий фаолият ҳам маълум принципларга амал қилади. Маънавий-маърифий фаолият принциплари - бу таълим муассасаларида баркамол авлодни тарбиялаш мақсадида ташкил этиладиган маърифий тадбирларнинг йўналишига, мазмунига, методлари ва ташкилий шаклларига, тарбия жараёни иштирокчиларининг ўзаро муносабатларига кўйиладиган асосий талабларга амал қилишни ифодаладиган қоидалардир.

Маънавий-маърифий фаолият принциплари ўқитувчи-тарбиячиларга йўл-йўриқ кўрсатувчи талаблар, қоидалар йиғиндиси ҳисобланиб, у баркамол инсонни тарбиялашнинг вазифалари билан белгиланади ва умуминсоний тарбия тўғрисидаги таълимотга ҳамда илмий педагогик маълумот эришган ютуқларга асосланиб, унинг қонуниятларини акс эттиради. Шунинг учун маънавий-маърифий фаолият жараёнида бу принципларга риоя қилиш унинг самарадорлигини оширади, сифат кўрсаткичини ривожлантиради.

Ҳозирги замон жаҳон ва миллий педагогика назарияларига асосланиб, маънавий-маърифий фаолият принципларини қуйидагича гуруҳлаш мумкин:

- маънавий-маърифий фаолиятнинг ижтимоий йўналганлик принципи;

- ихтиёрийлик, мустақиллик, ўйин ва романтика принципи;

- ишда ижодкорлик, ташаббускорлик, янгиликка интилиш нуктаи назаридан ёндашиш принципи;

маънавий-маърифий фаолиятнинг режалилиги ва тадбирларнинг талаба-ёшларлар кучига мос бўлишини таъминлаш принципи;

маънавий-маърифий фаолиятнинг мунтазамлилиги, давомийлиги, узвийлиги ва таъсирчанлиги принципи;

маънавий-маърифий фаолиятни ташкил этишда тарбияланувчиларнинг ёш ва индивидуал хусусиятларини ҳисобга олиш принципи.

Энди мазкур маънавий-маърифий фаолият принципларини тавсифлашга ўтамиз:

1. Маънавий-маърифий фаолиятнинг ижтимоий йўналганлиги принципи. Бу принцип маънавий-маърифий фаолиятни ташкил этиш ва амалга оширишда ижтимоий тараққиёт, мамлакатнинг ғоявий-сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ва маънавий-маданий ривожидан келиб чиққан ҳолда, дарсдан ва аудиториядан ташқари ташкил қилинадиган ишлар мазмунини, тўғарак, клублар, бирлашмалар фаолиятини мамлакат тараққиёти билан боғланиши, шунингдек, фан, техника, маданият, санъат ютуқларига асосланишни назарда тутди.

2. Маънавий-маърифий фаолиятга иштирок этишнинг ихтиёрийлиги принципи.

Бу принцип таълим муассасаларида ташкил этиладиган маънавий-маърифий фаолият факультативлар, тўғараклар, турли секциялар, клублар ва х.к. ларга иштирок этадиган талабаларнинг қизиқиши, истак-хоҳиши, қобилиятига қараб танлаш ва бунда уларнинг ихтиёрий бўлишини таъминлашга қаратилади. Ихтиёрийлик принципи, талабалар ихтиёрийлигини инобатга олиб, уларни толиқтирмаслик ва зўриқтирмаслик учун, таълим муассасаларида ташкил қилинадиган дарсдан ташқари ишларнинг иккитадан ортиқ бўлмаслигини инобатга олишни ҳам назарда тутди.

3. Маънавий-маърифий фаолиятда талабалар-ёшлар мустақиллиги, ташаббускорлиги, ижодкорлигини ҳисобга олиш принципи.

Бу принцип талабаларнинг қизиқишлари, ташаббуслари асосида маънавий-маърифий ишларни ташкил қилиш лозимлигини назарда тутди. Ҳар қандай тадбир, аввало талабаларнинг мустақиллигига асосланиши, ўқитувчи-тарбиячи уларни рухлантириши, фаолиятини ривожлантириши лозим. Шунда талаба-ёшларда ташаббускорлик, қизиқишлар, ижодий қобилият ривожланади. Ҳар қандай тадбирни улар юқори кўтаринки руҳда қизиқиш билан, ташаббус билан мустақил ижро этишга ўрганадилар. Уларда ўз-ўзини бошқариш ҳис-туйғуси тараққий этади.

4. Тарбиявий тадбирларнинг ўйин фаолияти, романтика шаклида бўлиш принципи. Бу принципни асосан кичик ва ўрта мактаб ўқувчиларига қўллаш мақсадга мувофиқ. Чунки кичик ва ўрта мактаб ёши ўқувчилари асосан ўйин фаолиятига кўпроқ эҳтиёж сезадилар. Аммо бу таълим муассасаларида ташкил этиладиган маънавий-маърифий фаолият тарбиянинг йўналишига, мазмунига, методлари, ташкилий шаклларига, тарбия жараёнининг иштирокчиларининг ўзаро муносабатларига кўйиладиган асосий талабларни ифодаладиган қоидаларга қаратилгандир.

5. Маънавий - маърифий фаолиятда талабаларнинг ёш ва индивидуал хусусиятларини ҳисобга олиш принципи. Ушбу принципда тадбирларнинг вазифалари, мазмуни талаба-ёшларнинг ёш ва тайёргарлик даражаларига мос бўлиб, улар соғлигига, дунёқарашига маънавий-ахлоқий салоҳиятига ақлий заковатига салбий таъсир кўрсатишдан йироқ бўлиши лозим.

Маънавий-маърифий фаолиятнинг кайд этилган принципларига асосланган, уларнинг яхлитлиги, ўзаро ҳамкорлиги, бир-бирини тўлдирилишига эътибор қаратилиб, улардан самарали фойдаланилса, талабаларнинг таълимий, тарбиявий ва ривожланувчанлик фаолиятлари мақсадли йўлга кўйилиши, баркамол инсоннинг тўлиқ шахс бўлиб шаклланиши кафолатланади.

Маънавий-маърифий фаолиятни мақсадли ташкил қилиш, йўналтириш унинг мазмунини аниқ белгилаш ва ривожлантириш билан белгилашдир. Агар мазмун ва режа номутаносиблиги ташкил этилса, кўзланган мақсад амалга ошмайди. Шунга кўра инсон нотўғри тарбияланади, бундан жамият ҳам, инсонлар ҳам, одамнинг ўзи ҳам азият чекади. Демак мазмунни аниқ белгилаш ва уни тўғри режалаштириш даркор. Акс ҳолда буюк мутафаккир Бедил, айтганидек, агар меъмор дастлабки ғиштни тўғри қўймаса, девор юлдузларга етса ҳам қийшиқ бўлиб қолаверади. Бедилнинг бу фикри маънавий-маърифий фаолиятга дахлдордир. Модомики шундай экан, маънавий-маърифий фаолият мазмунини аниқ тасаввур қилиш, унинг йўналишларини тўғри белгилаш ва режалаштириш лозим.

Маънавий-маърифий фаолият инсоннинг ижтимоий-маданий мавжудот сифатидаги моҳиятини англадиган, уни руҳий покланиш ва юксалишга даъват этадиган ички оламини бойтадиган, виждони, иймони, эътиқоди, дунёқарашини, мафкуравийсалоҳиятини мустахкамлайдиган, умуминсоний қадриятларни билиш, тарғиб қилиш, ёхуд муайян жамиятнинг мақсад ва вазифаларига мувофиқ ақлий заковати ва маънавий-ахлоқий салоҳиятини таркиб топтириш, ривожлантириш жараёнидир. Шунга кўра жамиятни, ижтимоий-сиёсий, иктисодий-маданий ривожлантиришда олий таълим муассасаларида олиб бориладиган маънавий-маърифий фаолиятни қуйидаги йўналишлар бўйича мазмунини белгилаш ва режалаштириш талабга мувофиқдир.

I. Ташкилий-тарбиявий ишлар

II. Мафкуравий (Ғоявий-сиёсий) тарбия талабалар ижтимоий фаоллиги ва ўқишга муносабатини кучайтириш.

III. Илмий дунёқараш асосларини шакллантириш, билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, билиш фаоллигини ошириш.

IV. Умуминсоний, миллий ахлоқ ва хулқ маданиятини тарбиялаш.

V. Гўзаллик, нафосат ва бадиий тарбия.

VI. Меҳнатсеварлик ва меҳнат аҳлига муҳаббат тарбияси.

VII. Иқтисодий ва экологик тарбия ҳамда табиатни муҳофаза қилиш

VIII. Ёшларнинг ҳуқуқий билимдонлигини ошириш.

IX. Соғломлаштириш ва талабалар жисмоний баркамоллиги тўғрисида ғамхўрлик қилиш.

X. Ўқитувчи-тарбиячилар ва ОТМнинг ишчи-ходимлари билан олиб бориладиган маънавий - маърифий ҳамда мафкуравий ишлар.

XI. Ота-оналар ва маҳалла билан ишлаш.

XII. ОТМ даги жамоат ташкилотлари (Ёшлар иттифоқи, Касаба уюшма, хотин-қизлар кўмитаси) билан олиб бориладиган маънавий-маърифий ишлар.

Юқорида қайд этиб ўтилганидек, олий таълим муассасаларида барча фанларни ўқитиш жараёнида талабаларнинг маънавий-маърифий маданиятини оширишга ва дарсдан ташқари олиб бориладиган ишларга қаратилмоғи лозим. Бунда ҳар бир талаба «маънавият», «маданият» тушунчаларининг туб маъносини англаб олишлари, миллий маънавиятимиз сарчашмалари, манбаларидан хабардор бўлишлари, бу манбалардан мустақил эркин илм олиш, ўрганиш малакаларига эга бўлишлари лозим. Бизнингча, олий таълим муассасаларида ташкил қилинадиган маънавий-маърифий фаолият йўналишлари қуйидагича қамраб олинса мақсадга мувофиқдир:

I йўналиш: - мустақиллик, билимлар байрамини ўтказиш, юбилей саналарга доир байрамлар, устозлар ва мураббийлар куни, Конституция куни, Ватан ҳимоячилари куни, диний байрамлар («Рамазон» ва «Қурбон» ҳайитлари), Ҳосил байрами, Наврўз байрами, Хотира ва кадрлаш кунини нишонлаш, тарихий обидаларга, республика зиёратгоҳларига экскурсиялар уюштириш, йил мураббийси каби кўрик танловларни ўтказиш бўйича тадбирларни ўтказиш режалаштирилади.

II йўналиш: - мафкуравий тарбия талабаларнинг ёш ва индивидуал хусусиятларини инобатга олиб, мамлакатимизнинг ички ва ташқи сиёсатига доир маълумотларни ўрганиш, Призидентимиз асарларини ўқиб ўрганиш, Олий мажлис қарорлари, маълумотлари билан танишиш, давлатимиз рамзлари моҳиятини ўрганиш, давлат арбобларининг фаолиятлари билан танишиш каби масалалар муҳокамага қўйилади.

III йўналиш: - ақлий меҳнат маданияти, билиш фаоллиги ва ўқишга онгли муносабат, илмий дунёқараш асосларини тарбиялаш. “Ўқишни ўрган”, “Менинг қизиқарли машғулотим”, “Менинг қизиқишларим”, “Инсон ва техникавий дунё”, “Машҳур одамлар ҳаётидан”, “Менинг орзу ва қизиқишларим”, “Мен билган ва билмаган дунё”, “Фан тараққиёти учун” каби мавзуларда суҳбатлар, мунозаралар, илмий амалий анжуманлар ўтказиш, «Ўйла, изла, топ», «Қувноқлар ва зукколар» ўйинларини ташкил этиш ва ҳ.к.

IV йўналиш: - умуминсоний ахлоқ асосларини ташкил этган Ислom динида таълим-тарбия масалалари, алломаларимиз таълимотини ўрганиш, “Одоб-ахлоқ сабоқлари”, “Маънавият ва ҳаёт”, “Ҳаёт ва турмуш одоби” каби мавзуларда давра суҳбатлари ташкил этиш, “Қизлар иффати”, “Йигитлик ғурури”, “Аёл маданияти” мавзуларида бахс мунозара, сўзлашиш, кийиниш, муомала одоби бўйича суҳбатлар, кечалар, анжуманлар ўтказиш.

V йўналиш: - талабалар ва профессор-ўқитувчилар жамоаси эстетик маданиятини ривожлантириш мақсадида таниқли санъаткорлар, ҳақида маълумот бериш, учрашувлар ташкил қилиш, “Мусиқа менинг ҳаётим”, “Сўз қалбни енгар, кийим хусни» мавзуларида суҳбат, “Жаҳон ичра - жаҳоним - Бухорои Шарифим”, “Мен нечун севаман, Ўзбекистонни” номли стендлар чиқариш, ижодкор, шоирлар, ёзувчилар, композиторлар, актёрлар, режиссёрлар билан учрашувлар ташкил қилиш, китобхонлар конференцияларини уюштириш: бадий ижод тўғаракларини ташкил қилиш, экскурсияларга бориш, одоб гўзаллиги, хулқ маданияти, дид ва хулқ қоидалари кўрик танловларини уюштириш.

VI йўналиш: - меҳнат илғорлари, қахрамонлари, фахрийлари билан учрашувлар уюштириш: ижтимоий-фойдали меҳнат шанбаликлари, якшанбаликларга иштирок этиш: техник ижодий тўғаракларга, клубларга, ремонт - қурилиш отрядлари ишига катнашиш: “Меҳнатнинг қадрига ет”, “Касб ва меҳнат”, “Касбим-фахрим” стендларини чиқариш: касблар, меҳнат қахрамонлари витриналари, “Шаҳримиз мустақиллик йилларида” фотомонтажини чиқариш ва ҳ.к.

VII йўналиш: - иқтисодий тарбия ва табиатни муҳофаза қилиш: иқтисодий билим, тежамкорлик тўғрисида маълумотларини бериб бориш: ўқув хонаси жиҳозларини дарслик, ўқув қўлланмаларини асраш тўғрисида суҳбатлар ўтказиш: “Иқтисод ва маориф”, “Сув оби-ҳаёт” стендларини ташкил қилиш: иқтисодчилар, ҳисобчилар, банк ходимлари билан учрашувлар, савол – жавоб кечаларини ташкил қилиш.

VIII йўналиш: - талаба-ёшларнинг ҳуқуқий билимдонлигини ошириш бўйича: талаба-ёшларда юксак фуқаролик сифатларини тарбиялаш, мустақил Республика конституцияси, қонунларига ҳурмат ҳис-туйғуларини ўстириш: миллий истиқлол ғояларига садоқат, диний экстремизм ва фундаментализмга мурасасиз бўлишни шакллантириш: халқ депутатлари, ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари ходимлари билан суҳбат, учрашув, савол-жавоб кечаларини уюштириш: “Ўз уйингни ўзинг асра”, “Милиция - менинг кўриқчим”, “Ҳуқуқий онглилик - давр талаби” кўргазмали стендлар ташкил қилиш: Йўл ҳаракати қоидалари, “Ёш ҳуқуқшунос” тўғарагини ташкил этиш: “Сиз қонунни биласизми?” кўрик танловини ўтказиш.

IX йўналиш: - соғломлаштириш ва талабалар жисмоний баркамоллиги тўғрисида ғамхўрлик қилиш. Ўқув муассасаларида эрталабки соғломлаштириш машғулотларини ташкил қилиш: жисмоний тарбия ва жисмоний маданият дарслари, тўғаракларини фаолиятини такомиллаштириб бориш: Талаба-ёшлар ҳаракат органларини

чиниқтиришга эътиборни кучайтириш: спорт секцияларини ташкил қилиш: ўқув йилида ўтказиладиган спорт ўйинлари, мусобақалари жадвалларини ишлаб чиқиш: “Кичик универсиада”, “Олимпиада резервлари” каби спорт ўйинларини мунтазам ўтказиш, соғлом турмуш тарзи ва уни фаол амалга ошишини кенг тарғиб қилиш: “Соғлом танда соғ ақл” кўрик танловини ўтказиш.

X йўналиш: - ўқитувчи-тарбиячилар ва талаба-ёшлар ўртасида олиб бориладиган маънавий-маърифий фаолият. “Маънавият - миллат гултожи”, “Ислом маънавият машъали”, “Ҳадис илми - ҳаёт илми”, “Маънавиятимиз дарғалари” мавзуларида суҳбатлар, кечалар уюштириш, “Ўзбекистон Республикаси Конституцияси”, “Меҳнат қонунлари”, “Оила кодекси”, “Жиноят кодекси”, “Таълим тўғрисида қонун”, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” каби қонун ва меъёрий ҳужжатларни ўрганиш соатларини ўтказиш, “Ўқитувчилик шаъни”, “Тарбиячилар маҳорати”, “Касб маданияти”, “Ёш авлод мураббийси” мавзуларида кечалар уюштириш.

XI йўналиш: - ота-оналар ва маҳалла билан ишлаш. Ўқув юрти ҳудудида талаба-ёшлар ота-оналарининг педагогик маълумотларини аниқлаш мақсадида “Аҳолининг маънавий-маърифий” билимдонлиги кўрик танловларини ташкил қилиш: “Бир болага етти маҳалла ота-она” мавзусида суҳбат, кечалар уюштириш: синф, гуруҳ ота-оналар мажлисларини амалга ошириш: “Очиқ эшиклар куни” тадбирини ўтказиш: ота-оналар комитети фаолиятини йўлга қўйиш: “Ота-оналар бурчаги”, “Оила ва жамият” семинарларини ташкил қилиш: талаба-ёшлар, ота-оналар билан байрамлар, кинофилъмлар кўриш, театрларга бориш тадбирларини йўлга қўйиш “Обод маҳалла”, “Маҳалла - маданият ўчоғи”, “Масъулиятли оила” учрашувлари, кечаларини ташкил қилиш ва ўтказиш.

XII йўналиш: - олий таълим муассасаси жамоат ташкилотлари билан олиб бориладиган маънавий-маърифий фаолият. Ёшлар иттифоқи, касаба уюшмаси, хотин-қизлар қўмитаси каби жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда фаолиятни йўлга қўйиш, жамоат ташкилотларининг илмий, техник, маданий, спорт ва физкультура уюшмаларини ташкил қилиш. Дарсдан сўнг талаба-ёшларнинг маънавий-маърифий ишлари устидан педагогик раҳбарликни йўлга қўйиш. Қайд қилинган маънавий-маърифий йўналшдаги ишлар ўқув йилида режалаштирилади. Йиллик режа асосида ойлик ва ҳафталик бошқариладиган ишлар тузилади.

Юқорида кайд этиб ўтилган йўналишларда маънавий-маърифий фаолият олиб бориш мақсадида ишлар ўқув йилида ёки бош йилга мўлжаллаб тузилади ва режалаштирилади.

Маънавий-маърифий фаолият турли шаклларида ташкил этилади. Буни тахминан уч гуруҳга бўлиш мумкин:

Якка тартибдаги (Индивидуал) ишлар.

Тўғарак ишлари.

Оммавий ишлар.

Якка тартибдаги маънавий-маърифий фаолиятга олимпиадалар, иқтидорли талабалар билан ўтказиладиган танловлар, конкурслар, кўргазмалар киради. Гарчи бу шаклдаги тадбирларга кўпчилик иштирок этсада унда ҳар бир иштирокчи якка ҳолда иштирок этиши, ўқув юрти, вилоятини тадбирнинг маълум тури бўйича якка тартибда ҳимоя қилгани учун уни якка шаклдаги маънавий-маърифий фаолият деб атаймиз. Фан олимпиадалари - бу билимларга қизиқишини ривожлантиришнинг энг муҳим воситасидир. Унинг тарбиявий қиймати шундаки, гарчи маълум фан бўйича ўтказилсада, унда тузиладиган якка ҳолатдаги топшириқлар, саволлар талабани ижодий тафаккурини ривожлантиришга хизмат қилади, билим олишга интилишини кучайтиради.

Якка тартибдаги маънавий-маърифий фаолиятнинг танлов ва кўргазма шаклидаги тури ҳам талаба-ёшларга ижодкорликни, мақсадга интилувчанлигини ривожлантиради. Масалан: талаба “Моҳир кўллар”, “Техник ижодкорлик”, “Шеърят маскани” каби танловлар ва кўргазмаларда иштирок этиб, ҳар бири ўз ижодкорлиги, қобилияти, истеъдодини намойиш этади. Бу танловлар олий таълим муассасасидандан бошланиб, республика миқёсида ўтказганлиги туфайли талабада масъулият, фахр, шаън учун кураш ҳис-туйғуларини тарбиялайди.

Ҳозирги кунда ўқув юртларида энг кўп тарқалган маънавий-маърифий фаолият шакли бу тўғарак ишидир. Олий таълим муассасаларидаги фан тўғараклари, бадиий ҳаваскорлик, фото, радио, кинохаваскор тўғараклари, “Ёш адабиётшунос”, “Ёш китобхон”, “Ёш педагог” каби тўғарак ва клублар ҳам катта тарбиявий аҳамиятга эга.

Тўғараклар ва клубларда иштирок этиш талаба-ёшларга билиш қобилиятлари, ижодий тафаккурини ривожлантириш билан бирга уларда юрт, Ватан, халқ олдидаги масъулиятини кучайтиришга хизмат қилади ва шунинг учун ҳам ёш авлоднинг маънавий-маърифий салоҳиятини оширишга хизмат қилади.

Маънавий-маърифий фаолиятнинг яна бир шакли оммавий тадбирлардир. Бунга эрталиклар, мавзуй кечалар, диспутлар, савол-жавоб кечалари, анжуманлар, фестиваллар, спорт байрамлари ва ўйинлари, экскурсиялар ва х.к.лар киради.

Шундай қилиб, маънавий-маърифий фаолият кенг камровлидир. Зеро, маънавият ва маърифат - Олий қадрият. У халқимизнинг урф-одатларини, мутафаккирларимизнинг сермазмун таълимотларини, тарихий миллий қахрамонларимизнинг ҳаёт йўлини, истиқлол, эрк учун курашганларнинг машаққатли турмуш саҳифалари ўзида акс эттиради. Шунинг учун ҳам у олий қадрият. У ўз йўналишларига кўра комил инсонни тарбиялаш каби буюк мақсадни амалга оширади.

Юқорида айтилган фикрлар, ишларни амалга оширсак, маънавий-маърифий фаолият ўз муддаосига етган, баркамол авлодни шакллантиришга тамал тоши қўйилган бўлади. Бунинг учун эса доимо изланиш, ҳаракат қилиш лозим. Маънавий - маърифий фаолиятда бу борадаги бор имкониятлардан максимал фойдаланишлари зарур.

Шундай қилиб, таълим муассасаларида ташкил қилиб ўтказиладиган маънавий-маърифий фаолият талаба-ёшларни билимга чанқоқликларини ошириб, ақлий салоҳият ва заковатларини ривожлантириш билан бирга, уларни маънавий баркамол бўлиб тарбияланишлар учун замин яратади.

Адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. – Тошкент: “Ўзбекистон” НМИУ, 2019. – 400 б.
2. «Таълим тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни, - Тошкент, 1997.
3. «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури». - Тошкент, 1997.
4. Педагогика.// ўқув кўлланма. А. Мунавваров таҳрири остида - Тошкент, «Ўқитувчи», 1996.
5. Ўқувчи маънавиятини шакллантириш «Шарк», 2000.
6. Умаров Б, Олимов Ш. Олий ўқув юртларида маънавий-маърифий тарбия асослари. - Т: «Фан», 2004.